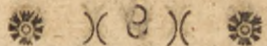

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitised at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text.
This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

bing, Olof Flygare til Riga, bågge från Marstrand med Sill, Swen Milling från Leuwerpool til Stockholm med Salt, Berren Waffel från Stockholm til Middelborg med Tjåra. Den 10 Anders Ostman til Newcastle med Jårn, Joh. Sniman til Marstrand med Tunnor, Johan Anderson til Marstrand med Barlast, alle från Stockholm. Den 11 Jöns Swenson med Kalk, Johan Fahlgreen och Anders Swenson med Tunnor, alle från Wisby til Göttheborg, och Joh. Hinrich Götthe från Newcastle til Ostzee med Barlast.

Småsafer.

Hwad wil jag sällhet falla?

At ej i swaghet falla;

At bygden känna rätt, och rena någon ha:

At ej i werlden lysa;

Men nögdä tankar lysa;

Och med en hemlig kraft et hjerta til sig dra.

Når ssådrad höghet prälar

Med fårg och lånta strålar,

En bygdens trål,

En ådel ssål,

At dunna lyckan ler.

För minsta last han sasar:

Om ödet sedan rasar,

Om Himlen faller ned, han stilla derpå ser.

X . . .

N:o 48.

Göttheborgska Sagasinet.

Den 26 November 1759.

Lårda Nyheter.

Stockholm. Uti Samlingen af åldre och nyare Rön, som nyligen utkommet härstädes, finnas, bland annat, et par märkwådiga beskrifningar öfwer twånne sokner i Finland, hwilkas innehåll, efter följande utdrag, tjenar dem til eftersyn, som wilja på en gång upphjelpa Hushållningen, och wårda Historien.

Den ena beskrifningen rörer Pernå Soken, belågen i Stårgården wid Finsta Wiken. Författaren til detta arbete lemnar

1. En tillförlitelig Charta öfwer soknen, som utwi-ser selskwa begrepet af orten eller fältet, med där och holmar i Stårgården: och desutan Tunnelandet af åker och ång, utmark och Fogar, utom insödar och åar.

2. Upsöres hemmantalet, med bifogad uträkning, huru mycken åker, ång och mulbete belöper sig på hwart helt hemman eller mantal.

3. Proffwas, i anledning af Herr Faggots öconomi-cke stadgar, huruwida soknen har för mycken åker, ång eller utmark. Ingen twiswel, at ju domen faller ut emot den sssinnåmda.

4. Undersökes, hwad utwågar til mera åker och ång åro mögelige i soknen: dessa finnas igen i fårr och mossar,

mossar, i god utmark, i upoblade ångar och åkrar, til 28632 tunnland, o. h. m.

Sedan styrkes almogen, at helre klyfwa hemmanen, och tidigare gista sig, än at öka bollstäderna i socknen: och som hushållningen beror på en talrik menighet, som wäl sfslosättes; så föreflås et widsträktare jordbruk, tillika med isfrigare fiske i Skärgården.

Härpå införes taflan öfwer folkets antal i socknen, med skilnad i ålder och kön, hwaraf uträknas, huru många små och stora personer rymmas på hwart hemman, nämligen 25, samt at qwinkönet har gerna öfwerwigt. Den hugnesama erinran lägges dock härtil, at olifheten är liten eller ingen i den åldren, då giftermålen wanligen företagas.

Alla dessa uppteckningar ledsagas med åtskilliga wästra anmärkningar. Den första upkommer af jämförelse mellan folkets och utsådens antal, och det sednare ringa rånta, som är tredje kornet: hwaraf följer, at hwar person får allena 2 tunnor, hwilket arwode är all för ringa. Detta kan ingen neka, men den andra anmärkningen, rörande tionde kornet, efter en med sölfebristen tillika borttagen frostagtighet, wäntar, kan hånda, mindre bifall, än allmän lyckönskan.

Om jordmånen i Pernå socken, om Fogens afdrägt, om brukshandteringen därstädes, om sfösarten och fiskevriene, hinner författaren denna gången ej at utläta sig: än mindre om folkets art och lesnadsfatt, eller om Degerby Stad, m. m.

Beskrifningen öfwer Lajhela socken är korteligen upptagen i Swenske Mercurius, hwarföre jag nöger mig at nämna des hufwud-ämnen. Första stycket rörer

Politiska Geographien i almånhet, nämligen,

at hon är belägen i Storförstendömet Fjmland, Österbottens Höfdingedöme, Åbo stift, at förtiga lagmansdömet, Domsagan och Fögderiet; äfwen som miletalet från Kyrkan til närmaste Stad. Desutan nämnas här quadrata milar, byar, mantal, hemman och torp, utom ågotwister, råar och närmaste står, m. m.

Andra stycket rörer **Politiska Geographien i synnerhet**, såsom 6 omliggande sockner, med deras wäderstrek och gränser, utom Lajhelas enskilda råmärken, byarnes samfalta eller enstakade art, o. h. m. Därtillmed kommer under samma stycke all upodlad, bruk- och obrukbar mark: at förtiga all annan förhållelse, som i sfselwa beskrifningen ej mindre widlyftigt, än artigt uttages. Desutan upräknas byarnas antal efter jordeboken, mantalen efter Statlägningen, bollstädernas antal, så krone, som stätte, med nybyggen, utom Militie-Boställen, m. m. Ändteligen talas om Kyrkan, Prestegårdar, wattu- och wäderqwarnar, lands- och socknewägar, stenröser och jättegrafwar, m. m.

Tredje stycket rörer **Natural-Geographien i almånhet**, hwarwid polhögdgen och usfigten af berg och åsar anføres. Så kommer och **Natural-Geographien i synnerhet** för en dag: hwarwid mossar, stöar, källor och bäckar utmärkas. Här beskrifwas sfogar och sfogsholmar, med alla förhållelser mellan watten och land, och hela socknen til sfogsmarken, m. m.

Därpå kommer **Natural-Historien i almånhet**, såsom om luftstreket, om wäderleken, om windar, om snöfall, om köld och warma, om jordarter, om jordhwarf och frukter: och ändteligen **Natural-Historien i synnerhet**, rörande folkhoppen, mantalstrifne, fiske, södde, döde, åkerbrukare, tjenstehjon, hushåll, at förtiga

förtiga orsakerna til afgången på folket, med oräkneliga anmärkingar öfwer befolkningen, upodlingen, seder och ofeder. Här talas ock om djur- och örteriket.

Om sidan beskrifvas åtskilliga **politiska och Cameral-Inrättningar**, och hela **Oeconomiska Historien**, rörande ång- och åkerbruket, planteringar, boskaps-fötsel och djurfång, at förtiga fiskerier, landmanna slögder och handel, m. m.

Slutet af Karrebys Historia.

12 S. År 1700 förordnades dennas måg, Herr Lars Rock, at vara Hunds Kyrko-Herden. Han hade sin börd ifrån Halmstad, där Fadren beklåde Rådmanns ämbete. Uti barndomen updrogs han til wetenskaperna hemma i Halmstads Schola. När han hunnet at göra goda framsteg därstädes, bewistade han sedan Academien i Lund, då det förträffeliga snillet, som naturen nedlagt hos honom, wiste befhinnerliga prof at tillwärt uti lärdom; han behöfde ingen långsam underwising, innan han blef mogen til wigtiga ärenden. Lyckan skaffade honom jämwäl oförmodeligen en Gynnare, då han gjorde sin upwaktning hos Biskopen, Doctor Johan Carlberg, hwilken innom några månader kallade honom til Prest, och förordnade, at han skulle tills widare vara Adjunctus uti Kongälf. Här råfde han uti bekantskap med sin tilkommande Swärfader, hos hwilken han weste at på det behageligaste inställa sig. Under wänskap yppade han sin åstundad, den ock Biskopen på det kraftigaste befordrade, och bidrog så mycket, at han efter et halft år benådades med Kongelig fulmagt på Karreby Pastorat. Den bedagade Kyrko-Herden sågnade sig, at på det sättet

lindras

lindras uti sit alt för trägna arbete, och församlingarne hade den hugnaden för framtiden, at vara försedde med en Prestiman af förträffeliga ämbets-gäfwor: med hwad färdighet, utan mycken sorgfällig omhugtan, han försattade sina både grundeliga och upbyggeliga prädikningar, det måste alle uti den soknen försärne mån med ej ringa förundran widgå. Han talade om de djupaste Irons Articular utan möda, och weste med största behagelighet och eftertryck, at lämpa sådant in uppå sine åhörare. Med et ord, han war lödd til Prädikestolen. Detta wagtat, fick han hasteligen erfara, huru platt intet människor äro, i det han äfwen så snarligen beröfwades dessa förmåner, som han dem bekommet. När han til allas nöje hade öfwer 20 år förwaltat sit ämbete uti de församlingarne, rördes han under det han på Prädikestolen sårades mot troldoms-synder, af slaget uti tungan, hwilket gjorde honom ofickelig ifrån den Tegen, at återtråda det ringaste af de ämbets-syflor, som han tillworene med största färdighet förättade. Han lefde och länge med någorlunda helsa, änsfont han aldrig utroddde sig annat, än lefwa uti tyfthet hemma hos de sine; men huru församlingarne beklagade denna ofickelse, kunna ännu de gamle där på orten bewitna. Så länge han hade helsan til sin wån, ålsfde han glada sällskap, som tillika woro fickeliga. Han ansåg det heliga pedanteriet såsom sin fiende; och förskaffade sig många både gynnare och wänner, genom behageliga infall. Aldrig wille han truga til sig högagtning igenom en stursk och hotande mine. På detta sättet behöll han sine Åhörare wänskap, hwilket gjorde honom ansenlig hos de förnämre, at honom ej heller

ler fattades deras ynnest och bewågenhet. Åtskillige Generaler och Öfverstar hedrade honom på sina resor ifrån och til Norrige 1715 och de följande åren med sic besök, och kostfriheten gjorde honom älskwardig hos alla. Om inkomsterna kunde han aldrig pruta til sista halfören, utan höll för bättre, at gå bort ifrån fattiga barn, än sista bland dem de daltrar, som han trugat sig til af sina ähbrare. Efter en stilla lefnad under sin långsamma sjukdom ändade han sina dagar på Karreby den 29 September 1731, då han humnet til 59 års ålder. Hans hustru följde honom uti sit 71 ålders år 1748.

13 S. Herr Swen Schuberg hade den lotten, at blifwa ottonde KyrkoHerden. Uti Warberg idfode Fadren Skomakare handtverket, och lät Sonen begynna sina studier i den bekanta Scholan därstädes, hvar ifrån han begaf sig, at widare fulborða, wid Akademien i Lund, en bygnad, hwartil grunden war redan lagd i Warberg. Efter sin hemkomst, kallades han til Adjunctus wid Domkyrkan uti Götheborg, hwilket ämbete han ej länge förestod, innan han kom at wara Commminister wid Torsby församlingar uti Bohuslän. Strax uppå föreslog honom Biskopen, Herr Doctor Eric Benzellius, til Wäg för den ännu sjuke KyrkoHerden i Karreby, Herr Lars Kock, kunnandes han, om så Guds och Konungens wilja wore, blifwa befordrad til Pastoratet, i fall at warande KyrkoHerde före honom skulle afstada. I sådant hopp öfswergaf han sin Commministratur uti Torsby, och trädde i ägtenskap med bemalte KyrkoHerdes Dotter, Anna Maria Kock. När nu förestadaren slutat sin lefnad, wart han efter enhällig kallelse försedd med Kongelig fulmagt, och tilträdde Pastoratet

Pastoratet den 3 May 1733. Han ägde en lång och anseelig wårt, utom flera naturliga förmåner, och et hjerta, som lät sig aldeles ledas af den Högstas hand. Hwad han lärde, det trodde han, utan at den ena hunden föreställa en Apostel, och den andra en Atheist. En påbördade man dock honom, at wara den Pietistiska, än åter den Herrnhutiska secten tilgifwen; men dessa ogrundade beskyllningar woro mer fotade uti wederdelomåns ensidiga tycke, än uti sanningen. För det han, enligt ämbetes plikter, hade en medlidande tilsyn på en sinnes-swag hustru uti Solbräcka, förföljde honom det ena Sauliska dunderlaget efter det andra, och man gick härutiinnan så långt, at hånne tilfogades ledsamheter, stridande mot den kärlek, wi äre skyldige nästan. Detta förswagade dock icke hans ifver, utan förorsakade helre, at des kärlek til Gud och nästan bran med en starkare låga. Jag är sjelf et öfyna witne, huru han många gånger flagade öfwer Gudagtighetens hätske motståndare, hwarunder han framförde de djupaste sukningar om bistånd ifrån högden, hwilken nåd honom wedersfors in til sin saliga Fälsmesa, som hasteligen stredde på Christi Himmelsfärdsdag 1745. Hans hustru dog året förut i Götheborg, hwarest hannes lår för någon frätande wärk uti Junii månad 1744 afstympades: hon blef så dagar efter utståndnen operation så wanmägtig af blodens häftiga utlopp, at hon måste lemna det timeliga. De liggga hägge begrafne uti Kommelanda Kyrka, hwilande sig ifrån sin möda.

13 S. Efter den afledne tilträdde nu warande KyrkoHerden, Herr Pehr Tranchell Pastoratet 1747, och förtjenar nionde rummet af den Hjordens Herdar.

At röra något om des berömliga insigt uti hwarjehanda vetenskap, och förtjenster af det almåna, håller jag för onödigt uti en tid, som är underrättad om des wårdighet. Wid Schol-åmbetet uti Kongåls, hwilket han länge som Rector företrädde, aflade han prof. huru en wis Læromästare bör sticka sig, om han wil rätt upamma och förädla spåda snillen. Man önskar honom nåd ifrån högden, at såsom en rätt Evangeliskt Lärare bära det tryckande of, som ligger honom dageligen på arlarna, och för öfrigt afbida nådelöner, när öfwerste Herden en gång uppenbarar sig.

Slutet af utdraget ur Schafsbury's Bok.

De förre kunde ej öfwerleswa et med deras åra förlorat landskap: den sednare kan ej leswa, sedan equipage och inkomster gådt honom ur händerna. Wilfarelse i Gudalåran wåpnade de förre mot sit eget lif: ingen religion ger den sednare samma rättigheter. Således war det känsla af heder och mandom, som gjorde lifwet odrägeligt hos de ochristne Romare: hos oss är samma werkan en frukt af öfwerflöd och förärgtelig säsånga. Mot Ängelske Officerarne utbrister Herr Grefwen sluteligen i dessa frågor: Hwad göra de i Garnizonen annat, än öfwerlemna sig til alla möjliga förströrelser och liderligheter? Hwad äro deras tålt annat än spel-academier, eller kostbara måltids-salar? Wska icke Sjö-Officerarne mer at göra några byten, än wåga batailler? Somlige slösa, för at sprida sorgeliga tankar; somlige snåla tillsammans, för at framdeles slösa. Detta är huswud-summan af alt, hwad man lär, både til sjös och lands, hos wåre krigsbussar.

Hwad Nytt i Staden?

Den 26 November 1759.

Kundgörelser.

En ifrån Arono-hwarfswet låntagen Slup, som tillhörer Skeppet Sparre, och blifwet nytjad wid Deligsegatten, Swarta Ornen, under påstående reparations, är aldeles förkommen: och som ingen underrättelse funnat om denne bosällige, fastän rödmålade, Slup skallas; så blifwer han härmedels almånneligen eftersökt.

Om en stor Domkraft, af 2 och en half alns längd, welikneligen tjenlig wid en Trågård eller et Skeppswarf, är i stånd at framdraga den förlorade Slupen; så wil hon at beses och erhållas hos Klensmeden Johan Christopher Wöniche, boende nästintil Domprostest.

I morgon kommer på denna Stadens Auktionsmannare et parti Smör i halfwa och sjerdedels tunnor, samt Drekött i hela tunnor, at försäljas, hwilket man kan beses uti Herr Carl Walmans hus på stora Hammegatan.

Hos Målare-Nilbermannen Ros äro Pappers-Tavlor til fångs, af åtskilliga modeller, för 1 dal. R:mt eller 12 öre S:mt alnen.

En Gulbfådja, som wäger 6 Ducater, utjudes för 48 dal. S:mt, hwarom närmare underrättelse sås hos Herr, eller på Tryckeriet.

Nyligen inkomna Potatoes bekommas hos Herr Nore för 5 dal. Tunnan.

3 dag